

Zonder hoog water geen hoogveen

Inrichting en beheer Bargerveen 2009-2018

Missie Staatsbosbeheer

Staatsbosbeheer waarborgt de kwaliteit van een groene leefomgeving voor mens, plant en dier.

Inhoudsopgave

- 3 Bargerveen als kans
 - Hard werken voor hoogveenherstel
- 7 Hoofddoel hoogveen
 - Aanpak waterhuishouding in nieuwe fase
 - Levend hoogveen
 - Afgelopen jaren: interne aanpassing waterhuishouding
 - Komende jaren: vooral externe maatregelen
- 11 Andere natuur
 - Natte heide, schraal grasland en bos
 - Natte heide
 - Bovenveengraslanden
 - Bos
- 13 Recreatie
 - Op dezelfde voet verder
- 14 Monitoring, beleid en samenwerking
 - Monitoring vinger aan de pols
 - Unieke natuurrijkdom
 - Natura 2000
 - Internationaler Naturpark Bourtanger Moor – Bargerveen

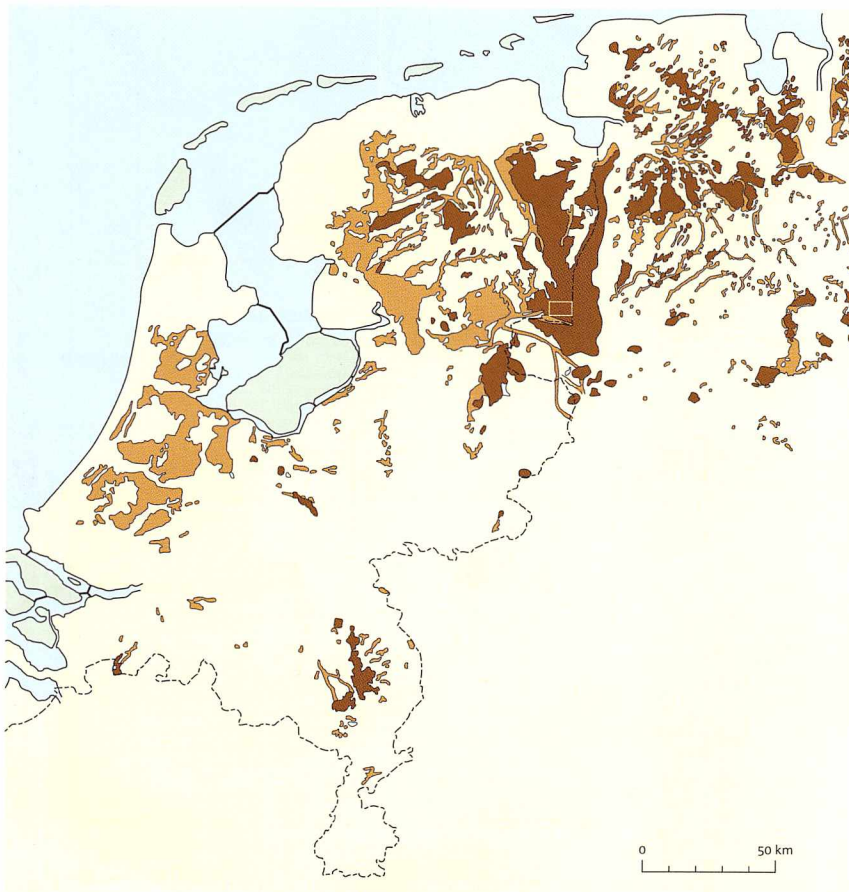

Het Bargerveen als kans

Hard werken voor hoogveenherstel

Het Bargerveen is een van de weinige stukken die zijn overgebleven van het hoogveen dat zich ooit uitstreckte over het oosten van Groningen en Drenthe en aangrenzende delen van Duitsland. Het veenreservaat heeft zich ontwikkeld tot een natuurgebied van internationale allure, met een ongekende variatie aan planten en dieren en ongeëvenaarde vogelaantallen. Niet voor niets maakt het deel uit van Natura 2000, het stelsel van de belangrijkste natuurgebieden van Europa. Het is bovendien een van de weinige gebieden die kansen bieden voor herstel van levend hoogveen. Sinds de aanwijzing als natuurgebied is daarvoor veel werk verzet, vooral de waterhuishouding is ingrijpend op de schop gegaan. Maar er is meer nodig om de juiste uitgangspositie voor veenherstel te verkrijgen. Het werk gaat de komende jaren dan ook door.

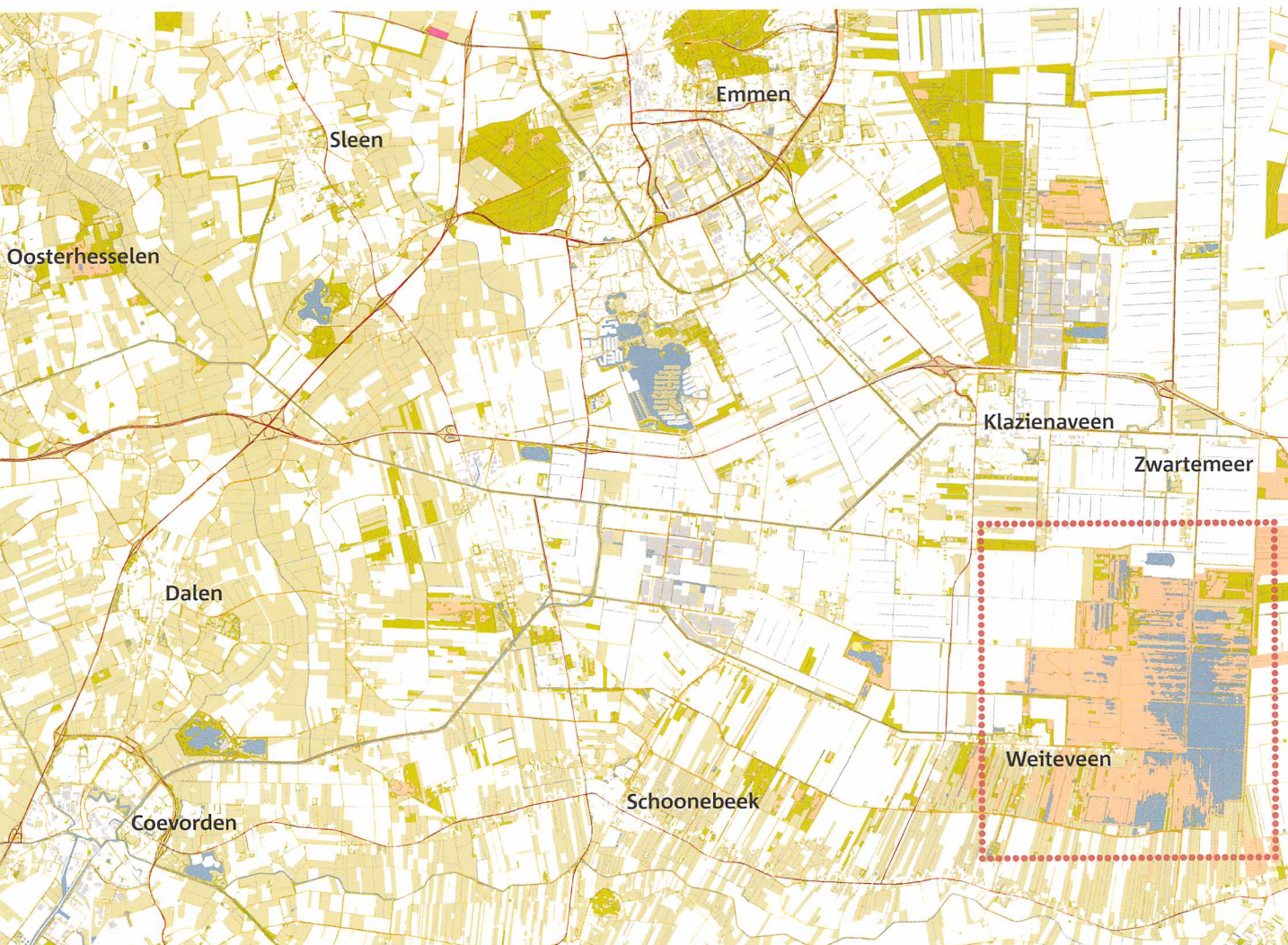

Oorspronkelijk was de behoefte aan turf als brandstof de motor van de vervening. Tegen de tijd dat de turfstekers het zuidoostelijke puntje van Drenthe bereikten, had turf als brandstof echter vrijwel afgedaan. Na de Tweede Wereldoorlog kreeg de vervening een nieuwe impuls door de winning van actieve koolstof uit turf. De Purit-fabriek is vooral bekend van de buisjes Norit.

In de negentiende en de twintigste eeuw is het Bourtangerveen, ooit een grotendeels ontoegankelijk hoogveenmoeras van 160.000 hectare, vrijwel helemaal verdwenen door turfwinning en ontginning tot landbouwgrond. Het afgelegen gedeelte in het uiterste zuidoosten van Drenthe tegen de grens met Duitsland bleef lange tijd ongemoeid omdat het zo slecht bereikbaar was. Maar uiteindelijk kwam ook dit gebied aan de beurt. De turf verdween in de koolstoffabriek van Purit in Klazienaveen en vond als turfstrooisel zijn weg in de tuinbouw. Gestaag werd het veen verder 'opgerold'. In 1968 kocht de rijksoverheid de eerste 66 hectare van het resterende hoogveengebied om het als natuurgebied te bewaren. In 1976 sloten overheid, verveners, landbouw en vakbonden een convenant over de vorming van een groot veenreservaat. Het huidige natuurgebied Bargerveen is met ruim tweeduizend hectare het grootste nog resterende hoogveengebied in Nederland.

Herstel van het levende hoogveen is het voornaamste doel dat Staatsbosbeheer hier nastreeft, in nauwe samenwerking met het waterschap en andere partners. Die keuze is in de eerste plaats ingegeven door de wens om een bijna verdwenen landschap met de bijbehorende kenmerkende natuur een toekomst te geven. Niets doen is geen optie: dan zou de kwa-

Situering Bargerveen. Bovenaan de kaart in het midden is Emmen te zien.

liteit van het gebied langzaam maar zeker onherroepelijk verloren gaan. Er is nog een reden, die door de bewustwording over de gevolgen van klimaatverandering aan gewicht heeft gewonnen. Bij het inklinken en verdrogen van hoogveen komt CO_2 in de atmosfeer. Levende hoogveen-gebieden houden juist CO_2 vast.

De afgelopen veertig jaar is veel gedaan om de voorwaarden voor hoogveenherstel te scheppen. Door het dempen van greppels en sloten, de aanleg van een dammenstelsel en recent de aanleg van twee waterbekkens is het gebied aanzienlijk natter geworden. De maatregelen hebben de betekenis van het gebied voor de natuur verder vergroot, maar ze zijn nog onvoldoende gebleken om de veenvorming op gang te brengen. Uit onderzoek is gebleken dat daarvoor een verhoging van de grondwaterstand in de omgeving noodzakelijk is. Daarom zullen de belangrijkste ontwikkelingen in de inrichting en het beheer de komende jaren niet in het gebied zelf, maar in de randzones eromheen te zien zijn. Hier worden buffers ingesteld met een verhoogd waterpeil. Binnen het gebied wordt het huidige beheer voor de natuur en voor natuurgerichte recreatie voortgezet.

Dit hoogveenlandschap heeft zich sinds 1992 ontwikkeld.

Typische hoogveenvegetatie met onder meer veenmos en zonnedaauw.

Meer dan negentig procent van het Bargerveen is toegankelijk op wegen en paden. De rest is alleen te beleven tijdens een excursie met de boswachter.

Hoofddoel hoogveen

Aanpak waterhuishouding in nieuwe fase

Het Bargerveen mag dan voor ontginning gespaard zijn, het is allesbehalve een ongeschonden hoogveen. Slechts een heel klein deel is nog als levend hoogveen te beschouwen. Dat vormt de kern van waaruit het herstel op gang moet komen. Voor het herstelwerk ligt geen eenvoudig recept klaar; er zijn nog geen voorbeelden van vergevorderde, succesvolle regeneratie van aangetast hoogveen. Ook pogingen elders bevinden zich nog in het experimentele stadium. Vanaf de start was wel duidelijk dat de waterhuishouding de basis vormt, met veel en voedselarm water als eerste vereiste. In de loop van het proces bleek dat er meer nodig is, zoals een stabiele waterstand zonder grote schommelingen. En recent werd duidelijk dat ook een hoge grondwaterstand in een groter gebied onmisbaar is.

Hoogveenveenmos, één van de 15 soorten veenmos die in het Bargerveen is aan te treffen.

Levend hoogveen

De hoofdrol in het proces van veenvorming is weggelegd voor een ogenschijnlijk nietig plantje: veenmos. Er zijn verschillende soorten veenmossen, maar allemaal gedijen ze onder kletsnatte en voedselarme omstandigheden. En ze helpen zelf flink mee om dergelijke omstandigheden in stand te houden. De wortelloze plantjes leven namelijk van puur regenwater; veenmossen kunnen tientallen malen hun eigen gewicht aan water opnemen. Waar ze de kans krijgen vormen ze dichte, sponzige tapijten. Terwijl de veenmossen aan de bovenkant steeds verder groeien, verteert de afgestorven onderkant nauwelijks in het zure, zuurstofloze water. Zo ontstaat een steeds dikkere veenlaag. Uiteindelijk groeit het veenmospakket boven het water uit. De levende veenmossen staan dan niet meer in contact met het grondwater of het oppervlaktewater. In die situatie spreekt men van levend hoogveen.

Op deze natte en voedselarme ondergrond kan maar een beperkt aantal plantensoorten overleven. Ze hebben vaak bijzondere methoden om aan de kost te komen, zoals de zonnedauw die met de kleverige tentakels op zijn blaadjes insecten vangt. Andere kenmerkende soorten zijn onder andere eenarig wollegras, veenpluis, zonnedauw, kleine veenbes en lavendelheide. De meeste soorten zijn echte hoogveenspecialisten en daarom zeldzaam. Ook de dierenwereld van een levend hoogveen bestaat uit een select gezelschap van specialisten, waaronder verschillende vlinders, andere insecten en libellen.

Is de veëngroei eenmaal goed op gang gekomen, dan is het verder een kwestie van geduld. Eindeloos geduld: een levend hoogveen groeit ongeveer een millimeter per jaar. Het duurt dus duizend jaar voor er een nieuwe veenlaag van een meter dik is ontstaan!

Een deel van de Runde ten noorden van het Bargerveen.

Er wordt gewerkt aan een plan om de nieuwe Runde bij Ter Apel weer aan te sluiten op de Ruiten Aa, die het water dan weer net als vroeger noordwaarts naar de Dollard voert. Daarmee wordt een compleet stroomgebied, van de bron in het veen tot de monding in zee, in een vernieuwde vorm hersteld.

Drijvende veenmossen zijn noodzakelijk voor hernieuwde veengroei.

Afgelopen jaren: interne aanpassing waterhuishouding

Het huidige Bargerveen lijkt hoogstens oppervlakkig nog op een levend hoogveen. In een groot deel is het veen afgegraven, waarbij alleen een dunne restlaag is overgebleven. In de rest van het gebied is het veen weliswaar niet afgegraven maar wel ontwaterd met greppels en sloten, soms tot in de zandondergrond. Daardoor is de begroeiing veranderd en de veengroei tot stilstand gekomen. Slechts in een kleine kern in het Meerstablok zijn veenmospakketten te vinden die zichzelf op kleine schaal nog steeds verjongen. Die vormen het eerste aanknopingspunt om de natuurlijke hoogveenvorming weer op gang te brengen. Daarvoor zijn natte en voedselarme omstandigheden vereist. Vernatting door het vasthouden van regenwater vormde daarom vanaf het begin de kern van het herstelwerk. In de afgelopen veertig jaar is een stelsel van 55 kilometer dammen van veen en leem aangelegd om zoveel mogelijk neerslagwater vast te houden, met duikers en stuwen om het peil nauwkeurig te kunnen regelen. Tientallen kilometers aan greppels, sloten en kanalen zijn gedempt om de ontwatering op te heffen. Een mijlpaal was in 1997 de demping van de Verlengde Noordersloot, die dwars door het gebied liep en een uitloper van de Hondsrug doorsneed. Door die demping was de oude waterscheiding hersteld en ging het grondwaterniveau op een aantal plaatsen in het Bargerveen met enkele meters omhoog.

In 2006 zijn aan de noordrand van het gebied twee wateropvangbekkens in gebruik genomen. Het 'hoogwaterbekken' aan de zuidkant dient als een buffer tegen het wegzijgen van water uit het natuurgebied naar de omgeving. Het aangrenzende 'laagwaterbekken' aan de noordzijde zorgt voor de opvang van afvoerpieken uit het veen in perioden met extreem veel neerslag. In het natuurgebied zelf worden sterke schommelingen in het waterpeil daardoor vermeden. Een stabiel waterpeil is een voorwaarde om de groei van de veenmossen op gang te helpen.

Het hoogwaterbekken watert af op het laagwaterbekken. Het herstelde veenriviertje de Runde voert het water uit de bekkens naar het noorden af, langs Zwartemeer en Klazienaveen richting Ter Apel.

Komende jaren: vooral externe maatregelen

Ondanks al deze maatregelen bleven aanzetten tot hoogveenvorming tot nu toe grotendeels uit. Onderzoek wees uit dat er aan één essentiële voorwaarde nog niet is voldaan. Voor nieuwe hoogveenvorming moet het grondwater tot in de veenbasis reiken, de onderste laag veen direct boven de zandondergrond. Onder een flink deel van het Bargerveen blijft het daar een halve meter of meer van verwijderd. Een permanent natte veenbasis is om verschillende redenen nodig. Ten eerste beperkt een hoge grondwaterstand de wegzijging van water uit het gebied. In de tweede plaats stimuleert het contact tussen het zure veen en het minerale grondwater de productie van methaan en kooldioxide. Op die gassen gaan veenmossen drijven en drijvende eilandjes ('drijftillen') op het water vormen, die de verdere ontwikkeling op gang brengen. De derde factor is dat bij een stabiel hoge grondwaterstand het waterpeil van de plassen in het gebied omlaag kan, zonder gevaar

voor droogvallen. Tot nu toe was dit peil vaak te hoog, waardoor de veenmossen onder water te weinig licht kregen om goed te groeien.

Er is maar één manier om zo'n permanent natte veenbasis te bereiken: het verhogen van de grondwaterstand in het gebied rondom het Bargerveen. Na uitvoerige studies en intensief overleg tussen alle belanghebbende partijen zijn daarvoor een aantal buffers ten noorden, ten westen en ten zuiden van het gebied aangewezen. Deze gebieden worden aan de landbouw onttrokken en bestemd als natuur- en waterbergingsgebied, waarna het grondwaterpeil omhoog kan. Aan de noord- en westkant gebeurt dat in het kader van de Herinrichting Emmen. De instelling van de buffer aan de zuidkant wordt vastgelegd in het besluit 'GGOR Bargerveen' van het waterschap Velt en Vecht (GGOR staat voor 'gewenste grond- en oppervlaktewaterregime'). De grond voor deze buffer wordt vrijgemaakt in de Herinrichting Schoonebeek. Tegelijk met de inrichting van deze buffer wordt de waterhuishouding van het aangrenzende landbouwgebied verbeterd. Voor maatregelen ten oosten van het gebied zijn de Duitse autoriteiten verantwoordelijk. Met de betrokken instanties daar vindt overleg plaats.

Inrichting buffers

De buffergebieden ten noorden en ten westen van het Bargerveen kunnen zich ontwikkelen tot gevarieerde natuurgebiedjes met bloemrijke graslanden en heide. Dat is en blijft echter ondergeschikt aan hun functie als waterbuffer in dienst van het hoogveenherstel in de kern van het Bargerveen. Een deel van het buffergebied direct ten noorden van de beide waterbekkens krijgt een functie en inrichting die vergelijkbaar is met het laagwaterbekken. Naast de buffering tegen het 'weglekken' van grondwater uit het Bargerveen gaat dit gedeelte (dat ongeveer op de plek van het vroegere Zwartemeer ligt) ook dienen voor de opvang van piekafvoeren uit een deel van het natuurgebied. De plannen voor de inrichting van de zuidelijke buffer zijn nog in ontwikkeling.

Zuidelijke kade

Het nog aanwezige veenpakket in het Schoonebeekerveld is in de afgelopen decennia door het 'weglekken' van water sterk ingeklonken. Om verder inklinken te voorkomen wordt langs de zuidrand van het gebied – het huidige tracé van de wegen Boovenen en Stheemanstraat – een zandkade aangelegd.

Binnen het gebied: verplaatsing schaapskooi

Binnen het Bargerveen zullen ook de komende jaren op kleine schaal nog resterende greppels en waterlopen worden gedempt of afgedamd. Daarnaast is het voornemen een haalbaarheidsstudie uit te voeren naar verplaatsing van de schaapskooi. Op de huidige plek midden in het gebied staat deze de gewenste herstelmaatregelen voor de waterhuishouding in de weg. Gedacht wordt aan een plek aan de rand van het gebied, op een strategische plek ten opzichte van de recreatieve voorzieningen. Hierdoor kan de kooi tevens als recreatief attractiepunt fungeren.

Naast herstel van de waterhuishouding bieden de bufferzones ook recreatieve mogelijkheden.

Voormalige landbouwgrond in de buurt van het Meerstalblok. In 1998 ingericht voor waterberging.

Andere natuur

Natte heide, schraal grasland en bos

Niet overal in het gebied is er nog kans op herstel van hoogveen. Voor ruim 900 hectare, iets minder dan de helft van het gebied, is dit het doel. Een iets kleinere oppervlakte, ruim 700 hectare, is bestemd voor natte heide. Verder komen in het gebied graslanden voor, waarvan zo'n 150 hectare 'vochtig schraalland' (de 'bovenveengraslanden'), en enkele stukken bos, voornamelijk berkenbroekbos. Deze andere natuurtypen ondersteunen het hoofddoel hoogveenherstel. Ze gaan daarmee goed samen, omdat ze net als hoogveen vragen om een hoge grondwaterstand en een beheer gericht op voedselarme omstandigheden ('verschraling').

Natte heide

In natte heide is gewone dophei de dominerende plant. Daarnaast komen vooral in de laagste, natste delen veel planten voor die ook in hoogveen te vinden zijn, zoals veenmos, beenbreek en witte snavelbies. Een deel van de natte heide van het Bargerveen voldoet al aan het streefbeeld, een deel moet zich nog verder ontwikkelen.

Het beheer van de heide bestaat in de eerste plaats uit begrazing, voornamelijk door schapen. Om vergrassing van de heide effectief tegen te gaan worden naast schapen ook geiten en runderen ingezet. Daarnaast worden stukken gemaaid, gechopperd (chopperen houdt het midden tussen maaien en ondiep plaggen) en in een enkel geval gebrand. Door die ingrepen verliezen ruigte en gras terrein en krijgen jonge heideplantjes meer kans. Plaatselijk wordt opslag van bomen verwijderd.

Bovenveengraslanden

Op enkele plekken in het Meerstalblok (het noordelijke deel van het Bargerveen) maar vooral in het Schoonebeekerveld (het zuidelijke deel) zijn vochtige schrale graslanden te vinden. Dit zijn de 'bovenveengraslanden'. Ze worden zo genoemd omdat hier in het verleden landbouw werd bedreven direct op het veen, dus zonder het veen eerst af te graven. Deze graslanden worden iedere zomer gemaaid, waarna het maaisel wordt afgevoerd: zo blijven ze schraal. Dat levert een zeer bloemrijke begroeiing op met bijzondere planten als addertong en welriekende nachtorchis. De bloemenrijkdom trekt talloze vlinders, waaronder zeldzame soorten als

Vanaf het begin van de negentiende eeuw verbouwde men op het veen boekweit en later zwarte haver. Hiervoor werd het veen eerst met greppels ontwaterd. Voor de boekweitteelt stak men stukjes van het veen in brand, waarna men in de achterblijvende as de boekweit zaaide.

aardbeivlinder en bruine vuurvliinder. Met de timing van het maaien wordt hier rekening mee gehouden.

Recent heeft Staatsbosbeheer in het westelijk deel van het Schoonebeekerveld enkele percelen verworven die in het verleden zijn bezand. Hier wordt de bovenlaag verwijderd tot op het onderliggende veen, om een goed uitgangspunt te krijgen voor de ontwikkeling van heide en schraal grasland. Het landschap van de bovenveengraslanden is ook in cultuurhistorisch opzicht zeer waardevol. Kenmerkend is het patroon van langgerekte, smalle percelen ('slagen') gescheiden door singels. Staatsbosbeheer wil dit patroon in stand houden en waar het vervaagd is weer zichtbaar maken.

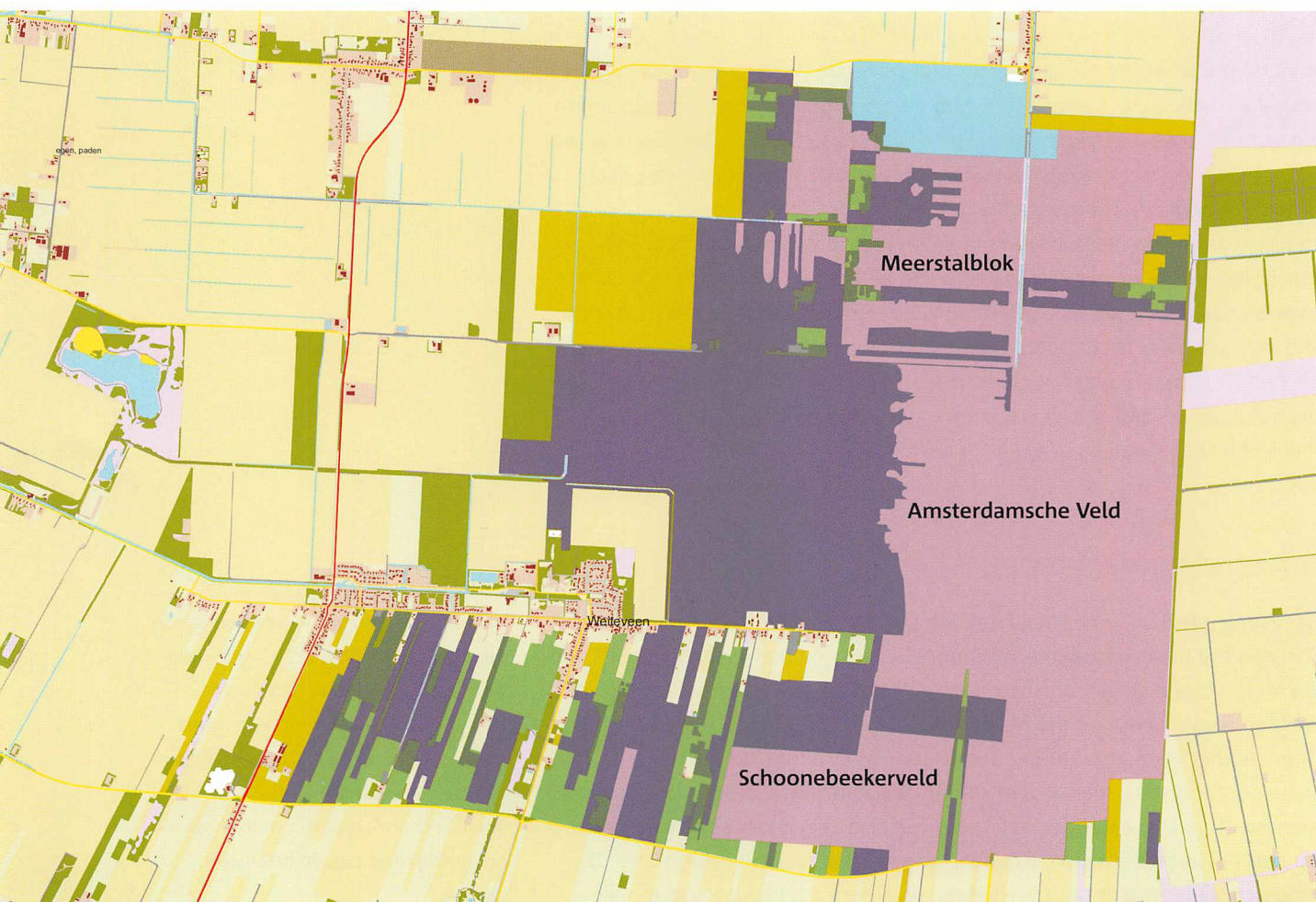
Oorspronkelijke greppels worden hersteld, de singels op de perceelsranden worden onderhouden. Vroegere bewoningsplekken, die nog te herkennen zijn aan de verwilde fruitbomen en de turfputten voor eigen gebruik, worden beter zichtbaar gemaakt.

Beheertypen Bargerveen

	Zoete plas
	Hoogveen
	Vochtige heide
	Vochtig hooiland
	Kruiden- en faunairijk grasland
	Hoog- en laagveenbos
	Droog bos met productie

Bos

Het broekbos (natuurlijk bos van berken en wilgen op een veenbodem) mag zich in principe spontaan ontwikkelen. Plaatselijk wordt het bos wat uitgedund en worden open plekken aangebracht om wat meer afwisseling te krijgen. Het is nu nog tamelijk monotoon en arm aan natuurwaarden.

Recreatie

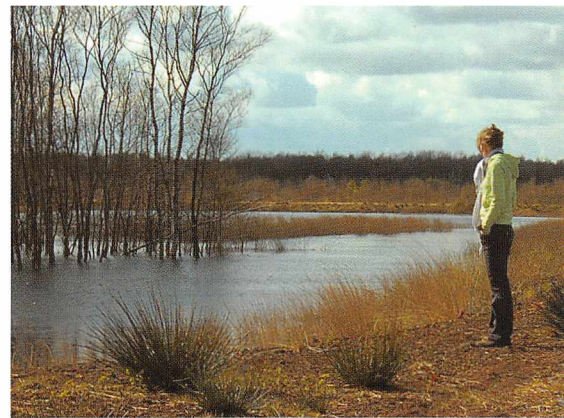
Op dezelfde voet verder

Het Bargerveen is een aantrekkelijke bestemming voor natuurgenieters. Een stelsel van wandel- en fietspaden stelt bezoekers in staat het gebied te beleven. Er zijn gemarkeerde wandelroutes (met bijbehorende, recent herziene folder), een natuurleerpad en een gemarkeerde fietsroute. Jaarlijks worden tientallen begeleide excursies gehouden, waarbij Staatsbosbeheer samenwerkt met het Veenloopcentrum in Weiteveen. Drie parkeerplaatsen geven toegang tot het gebied. De vogelkijkhut aan de rand van de waterbekkens is in korte tijd populair geworden; daarnaast zijn er drie vogelkijkschermen en telt het gebied drie uitkijkheuvels. Op strategische punten zijn informatiepanelen geplaatst. De voorzieningen zijn geconcentreerd aan de noordrand en in het westelijke deel van het gebied. Zo wordt een zonering bereikt, waarbij de kwetsbare delen worden ontzien. Het meeste kwetsbare deel van het Meerstalblok is niet toegankelijk, behalve tijdens excursies. Dit stelsel van voorzieningen voldoet prima en er zal de komende jaren dan ook weinig aan veranderen. Er komen enkele voorzieningen bij:

- Op een locatie in het Meerstalblok wordt een vlonder over het veen aangelegd, die geschikt zal zijn voor rollators en rolstoelen. Voor de toegang naar deze vlonder wordt een deel van het fietspad verbreed en verhard.
- Samen met het Veenloopcentrum en Dorpsbelangen Weiteveen wordt een wandelrondje vanuit Weiteveen ontwikkeld.
- Het waterbekken in de noordelijke buffer (het 'nieuwe Zwartemeer') krijgt aan de noordkant bij Zwartemeer een recreatieve functie (zwemmen, varen, vissen) en er komt een fietspad langs.

Er zijn plannen voor een grensoverschrijdende recreatieve smalspoorverbinding. Het tracé kan mogelijk over de aan te leggen kade langs de zuidrand van het Bargerveen (traject Boovenen-Stheemanstraat) voeren.

Op het gebied van voorlichting en educatie gaat Staatsbosbeheer nauwer samenwerken met het Veenloopcentrum, het Veenpark en het IVN.

Het recreatief medegebruik in het Bargerveen is gericht op natuurbeleving.

Eén van de uitkijkheuvels is tevens toegankelijk voor mindervaliden.

Monitoring, beleid en samenwerking

Vinger aan de pols

Monitoring vinger aan de pols

Als beheerder van dit kostbare natuurgebied wil Staatsbosbeheer uiteraard graag nauwkeurig volgen hoe het er met de natuur gaat en of de inrichtingsmaatregelen en het beheer het gewenste effect hebben. In het uitwerkingsplan is dan ook veel aandacht voor onderzoek naar de ontwikkelingen in de flora en de fauna en in de waterhuishouding. Dit soort onderzoek heet 'monitoring'. Zo worden sommige kenmerkende planten- en diersoorten, waaronder de broedvogels, ieder jaar geïnventariseerd. Vrijwilligers leveren een belangrijke bijdrage aan dit werk. De resultaten worden niet alleen intern gebruikt, maar ook in de communicatie met de Europese commissie, het ministerie van LNV, de provincie, de Dienst Landelijk Gebied, gemeenten, waterschap en milieugroepen.

Unieke natuurrijkdom

Het Bargerveen is uitzonderlijk rijk aan planten- en diersoorten. Op verschillende plaatsen in dit rapport wordt verwezen naar de bijzondere plantengroei, met zeldzame en kenmerkende soorten van hoogveen, natte heide en nat schraal grasland. Maar het gebied heeft vooral een grote naam onder vogelliefhebbers. Er zijn meer dan 220 vogelsoorten waargenomen, waarvan 112 soorten als broedvogel. Van enkele soorten broedvogels, zoals de grauwe klauwier en de geoorde fuut, herbergt het Bargerveen zelfs een groot deel van de hele Nederlandse populatie! In de trektijd en in de winter komen grote aantallen ganzen en andere watervogels op bezoek en zijn regelmatig allerlei soorten roofvogels te gast, waaronder blauwe kiekendief, visarend en rode wouw.

Verder is het Bargerveen leefgebied van talloze andere dieren, zoals adder, gladde slang, levendbarende hagedis en heikikker, dertig soorten libellen en 26 soorten dagvlinders waaronder aardbeivlinder, bruine vuurvinder en heideblauwtje. Allen al in 2008 zijn er 324 soorten nachtvinders gezien, waaronder enkele zeer zeldzame en voor Nederland unieke soorten.

De grote verscheidenheid aan planten- en diersoorten is mede te danken aan de afwisseling in het landschap en in de begroeiing. Het in stand houden van die variatie is, naast het herstel van levend hoogveen, een belangrijk doel op zich.

Het Bargerveen herbergt een groot deel van de Nederlandse populatie grauwe klauwieren.

De populatie blauwborst laat een stijgende lijn zien: van 15 paar in 1978 tot ruim 150 paar in 2008!

Leefmilieus ('habitattypen')

Actieve hoogvenen

Herstellende hoogvenen

Heischrale graslanden

Soorten

Geoorde fuut

Kleine zwaan

Taigarietgans

Toendrarietgans

Blauwe kiekendief

Watersnip

Porseleinhoen

Velduil

Nachtzwaluw

Blauwborst

Paapje

Roodborsttapuit

Grauwe klauwier

Natura 2000

Het Bargerveen maakt deel uit van Natura 2000, het samenhangende stelsel van belangrijkste natuurgebieden in de landen van de Europese Unie. Met dit stelsel, een soort Europese ecologische hoofdstructuur, willen de lidstaten kwetsbare, kenmerkende planten- en diersoorten en leefgebieden beschermen. Ieder Natura 2000-gebied is aangewezen vanwege zijn belang voor bepaalde soorten en/of leefmilieus. De aanwijzing brengt de verplichting met zich mee om speciaal die soorten en leefmilieus te behouden en zo nodig te herstellen; dit zijn de 'instandhoudingsdoelen'. Voor het Bargerveen gaat het om drie soorten leefgebieden en dertien vogelsoorten. Voor elk Natura 2000-gebied stelt de overheid in overleg met alle betrokkenen een beheerplan op, waar in staat welke maatregelen nodig zijn om de instandhoudingsdoelen te realiseren. Verder wordt er in aangegeven wat er in en rond het gebied wel en niet mag. Het uitgangspunt is dat activiteiten de instandhoudingsdoelen niet mogen schaden. Het beheerplan voor het Bargerveen wordt de komende jaren opgesteld.

Internationaler Naturpark Bourtanger Moor – Bargerveen

Het 'Internationaler Naturpark Bourtanger Moor – Bargerveen' is een samenwerkingsverband van de Duitse gemeenten Haren, Meppen, Twist, Geeste en Wietmarschen, de gemeente Emmen, de 'Landkreise' Emsland en Grafschaft Bentheim en de provincie Drenthe. Het doel is bevorderen van het behoud en beheer van natuur en landschap van het veengebied in de grensstreek, met oog voor economische, culturele en sociale belangen. De grensoverschrijdende samenwerking richt zich vooral op de ontwikkeling van natuurgerichte recreatie. Daarvoor zijn en worden onder meer toeristische routes en arrangementen rond veenthema's ontwikkeld. Staatsbosbeheer ziet het samenwerkingsverband ook als het geschikte platform om ecologische verbindingen tussen het Bargerveen en veengebieden aan de Duitse kant te verbeteren of tot stand te brengen.

Een Natura 2000 soort die het goed doet in het Bargerveen is de geoorde fuut (van 13 paar in 1997 naar ruim 150 paar in 2009).

De bovenveengraslanden in het Bargerveen herbergen een van de grootste populaties van de aardbeivlinder in Nederland.

© Staatsbosbeheer regio Noord | november 2009

Tekst: Henk van den Brink, Noordwolde (Gn) | Tekening: Studio van Stralen | Fotografie: Paul van Gaalen, Bertus Webbink, Hans Dekker, Staatsbosbeheer | Kaarten: Staatsbosbeheer | Vormgeving: Studio van Stralen, Groningen

Staatsbosbeheer Regio Noord
Trompsingel 1 | 9724 CX Groningen
T 050-7074444
www.staatsbosbeheer.nl

Weinig gebieden bieden betere kansen voor herstel van levend hoogveen dan het uitgestrekte Bargerveen. De hoogveenvorming weer op gang brengen is dan ook het hoofddoel van Staatsbosbeheer bij de inrichting en het beheer van dit weergaloze natuurgebied. Water is daarbij de sleutel tot succes. In de afgelopen jaren zijn al veel maatregelen genomen om de voorwaarden voor veenherstel te scheppen. Ontwaterende sloten zijn gedempt, er is een stelsel van dammen aangelegd om neerslag vast te houden en aan de rand zijn opvangbekkens gekomen.

Daarmee is het werk nog niet af. Onderzoek wijst op een hoge grondwaterstand in de omgeving van het veen als de voornaamste voorwaarde die nog niet is vervuld. Daarom zullen de belangrijkste ontwikkelingen in de inrichting en het beheer de komende jaren niet in het gebied zelf, maar in de randzones eromheen te zien zijn. Hier worden buffers ingesteld met een verhoogd waterpeil. Binnen het gebied wordt het huidige beheer voor de natuur en voor natuurgerichte recreatie voortgezet. Dit rapport geeft een overzicht van de plannen voor de komende jaren.